

ВСІ до ХАТОРГУ!

Коли ви виграли по 2 позиції Індустріалізації і в вашій кешені вже більше не віють вітри, тоді ви одразу стали помічати, чого не вистачає в вашому господарстві.

Так на кухні вам кинулось у вічі, що сковорода занадто вищерблена, а чайник без вуха й без носа, що на столі хоч і чиста, але полатана з одного боку скатерка, що в шафу для посуду не завадило б додати з пару тарілок і в шухляду покласти пару виделок та ножів.

Догляділи ви також, що канапа дуже вичовгана дітьми, а в Тарасика зовсім подерлись черевики і картузик без козирка. Кинувши скрізь своїм хазяйським оком ви помічаєте, що багато дечого ще не вистачає у вас — тому треба негайно йти купувати. Та не на базар же, звичайно! Яка ж рація телі-

ГІВ, КОВДР й інш. Скупивши все, що потрібно і звичайно, трохи стомившись, ви сідаєте відпочивати.

Збоку вам видніш, що робиться в крамниці. Ви стежите за службовцями, що з швидкстю кілометра в секунду відпускають крам. Ви чули, що за останній місяць оборот Універмагу був 500 тис., що обслужено було до 80 000 (в день в середньому біля 17.000 чеків) а службовців всього біля 50 чол.

Ви чули скаргу на те, що в магазині не вистачає військового, меблевого та дитячого відділів.

Погоджуйтесь і з тим, що треба збільшити площу мешкання, принаймні втричі, бо цього, звичайно, замало.

Почули ви й приємну новину, що на Петрівці буде показовий магазин.

Одним вухом ви слухаєте, як зав. балакає з кимсь по телефону, що 50 покупців приїжджих — більшість селяне й робітники, в неділю крамницю відчинено, що збільшення цін не передбачається.

Ви спускаєтесь, їдете візником до ому. Довгошмиками покупками всі задоволені і вночі вам сниється, що в Універмагові відкрито всі відділи, Тарасик у новому кашкеті, а Ромка з цияцькими грається в оббитій зеленою матерією канапі.

патись по болоті та за кожною дрібницею заходити в інші крамниці.

Звичайно ніякої!

ДЛЯ ВСІХ ЗРОЗУМІЛО, ЩО НАЙЦІКАВІШЕ ВАМ ПІТИ В УНІВЕРМАГ ХАТОРГУ І СКУПИТИ ТАМ ВСЕ, ЩО ПОТРЕБНО.

Тут у ХАТОРЗІ вам треба обійти кілька поверхів, як не все купувати то хоч подивитись, помилуватись на чудові вітрини, величезні люстри, високі дзеркала; подивитись на СИБІРСЬКІ ХУТРА, РОЗКІШНІ СУКНІ, ДОБРІ ВАЗИ, НА ГОРИ МАТЕРІЙ, ЧЕРЕВИКІВ, ПАЛЬТ, КРУЖЕВ, ОДЯ-

УНІВЕРМАГ

Майдан Р. Люксембурі

№ 40

2-го жовтня
1929 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта, № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

"Страна Советов" над містом Сітка
на АлясціЖертви наскоків хінських
бандитів на СРСР

Нахабна поведінка хінських хижаків—наймитів міжнародного капіталу, щодня набирає характеру звичайнісеньких біло-бандитських виступів. Передягнені в хінську форму білобандити роблять наскоки на радянські прикордонні пости. Всього надходять відомості, що окремі залоги хижаків намагаються перейти наш кордон, обстрілюють радянську залізницю і взагалі дбають лише про те, щоб спричинити нам збитку, хоч маючи невелику шкоду. На наших фотах документи наскоків біло-бандитів. Роз'їзд № 86. Одного разу цей роз'їзд було обстріляно з рушниць, другого—хінська артилерія обстріляла нашу залізницю біля цього роз'їзду. Вниз—поранених червоноармійців переносять до санітарного пункту, вгору—евакуація з передового санітарного пункту.

Переліт "Страни Советов" до
Америки

Весь світ пильно слідкує за героїчним перельотом радянського аероплана "Страна Советов". Не вважаючи на те, що аероекспедиції довелося неодноразово зустрічатися з несприятливими атмосферними умовами, високі льотні якості радянських пілотів, головню пілота Шостякова, стають певною гарантією успішного закінчення складної й далеко не безпечної місії. На Алясці "Страна Советов" змушена була знизитися й затриматися на деякий час через те, що було зіпсовано мотора. Одержавши нового мотора "Страна Советов" відновила свій шлях і мабуть незабаром ми будемо її зустрічати на радянській землі.

НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

Зустріч з отаманом Палієм

Спогади І. Дубінського

Малюнки М. Щеглова

Ці спогади належать одному з старих бійців дивізії Чорвоного Козацтва, що 1921 року командував полком червоних козаків.

ТРАПАЛЯЄТЬСЯ в житті таке, що коли дуже часто і дуже довго бачиш одну людину, то так на неї надивишся, що тебе аж нудить, але хай ця людина зникне з вашого обрію і відразу забуваєш, що в світі існувала ця людина.

Отамана Палія я бачив рівнісенько стільки, скільки потрібно вершникові щоб пробігти 100 — 120 кроків. Дотого ж цей момент був такий жаркий, що я навіть не встиг розгледіти як слід отаманове обличчя. А тим часом, щоосени я згадую за нього регулярно, як згадують покійника в день його смерті.

Осінь 1921 року на Поділлі видалась дзвінка. Перші хвили надвольтських голодних позабивали залізничні станції. Урожай на той час на Поділлі видався на славу. Селяни ходили ситі, з тонкою посмішкою на устах. Вони були вдоволені, що всі прийшли до них на поклон.

Скінчилась возовиця і біля селянських хат вирости двох-поверхові копичі. В клунях молилися ціпами. Селянські амбари та склади упродкомів наповнювалися зерном. Повнішали коні.

Ванька Бандалетов—мій ординарець—стояв із кінями в селі Борковому під Літином. Раз на тиждень кликав він мене до себе в гості і ми разом з родиною його господаря з'їдали гуся.

Мені здається, що господарева дочка любила Бандалетова, тому, мабуть, і приймали мене в Борковому як дорогого гостя.

По обіді всі ми—Ванька, його любя, господар з господаркою та їхня молодша дочка, ішли до стайні. Бандалетов виводив Маньку і Козиря. Коні блищали. Шкіра їхня була як шовк, копита намазані дьогтем, акуратні підкови виступали на пшеничне зерно зпід копит. Білі панчішки Маньки натерті крайдою.

„Добрий хазяїн—хвалив Ваньку господар—та мені свого вієса не жалко. Дуже добрі коні“.

Дочка мліла від задоволення, Тетяна годувала Маньку шматками цукру.

Прощаючись, господар на знак пошани піднімав мою руку до плеча й різко спускав її до самісіньких колін. Ми од'їздили.

Осінь розкіш тривала не довго. Одного жовтневого півдня, запорошений козак на вмиленому коні передав мені пакета. Незвичні для мирного часу два хрести*) примусили мої пальці покватитись.

Думав, що десь поблизу з'явився Шепель зі своїми „арханголами“, аби інший диявол. Знову доведеться тинятися по безконечних лісах, шукаючи бандитів, як голку в півні. Оця шуканина вимучує людей та тварин більше ніж найжорстокіші бої.

За годину на Літинський майдан з околиць сіл швидко позіжджались сотні. Команда „струнко“ скувала лави. Навіть коні затихли.

Спалений гайдамаками Літин затаївся і з німим переляком стежив за полком. Євреї, що ожили після страхіття отаманських погромів, дивилися на вершників паралізованими очима й шепотіли—„Ой, буде війна“.

„Справа по три“—і ми рушили з майдану. Ми виходили з міста шукати і знайти банду Палія. Палій через Гусятин прийшов зза кордону.

*) Відзнаки цілком секретної пошти.

Полк повів Царев—мій помішник, а я заїхав попросити з дружиною. Ванька тримав коня. Тетяна, що й сама вела в багатьох боях, заливалася „дрібно-буржуазними“ сльозами, а Манька біла землею й виривалася з рук.

Маньку не можна було стримати. Її сите м'язне тіло гравало під сідлом, як морська хвиля. Обганяючи полк задоволенням дивився на пружисті тіла коней, на різкі обличчя козаків, на акуратно складені пакунки і на всі ременці.

Нас було небагато.—200 вершників при 8 кулеметах в 23 роки зі своїм 7-м Червонокозацьким полком я мав був обійти всю Європу і штурмувати саме небо.

Почували ми в Луці Барській. Спати нікому не хотіло. Гомоніли голоси й гармонія. Козаки знайомились із селом.

Коли в далекому кутку села завмирили останні сонні гармонії та козацьких пісень, сигналка неслась по вулиці народжувала „тривогу“.

На збірному місці вишикувався полк, була цілковита тиша. Ми посувались навпомацки, опустивши повіді. Довго поклатись на інстинкт коней.

Сусіднє село, де стояла сотня 8 го полку нашої бригади, потерпіло від наскоку банди. Палій захопив тут 2 кулемети й 10 коней. Козаки ледве врятувались. Комбриг Багнюк бігав по мапі, давав диспозицію. Поки він вів цал'цем по мапі, банди посувалися ногами по Подільських шляхах.

Уперед відряджено роз'їзд. Не зважаючи на наявність кох добрих шляхів, ми полк за полком, утягались в вузькі лісові стежки. Я їхав на Козирі. Він уже старий був і спав.

„Тетяна, що й сама перебувала в багатьох боях, заливалася „дрібно-буржуазними“ сльозами, а Манька біла землею й виривалася з рук“

„Група, що йшла на нас, кричала „ура“

В міру того, як просувалися ми в гушавину лісу, якесь почуття почало сповнювати мій мозок і свідомість. Серце стиснуто наче палець дверима. Гукнувши Бандалетова, просив його підсідлати мені Маньку. Багнюк ішов поруч, розказуючи штабові вже не раз чувані анекдоти. Підводив, посувалися на зустріч і повідомляли, що банда обідає в Нова Гута. Пташки кружляли над нами і безперервно свистіли. А Багнюк безперервно молотив язиком.

Раптом з-за повороту стежки вискочив наш начальник зду зі своїми людьми. Проскочивши повз комбрига, він лише промовити — „банда“. Решта відбулась з блискавичною швидкістю.

Лісовою стежкою навскач пронеслась до нас кавалькада. Було ані думати, ані діяти. Залишилось одне. Погнавши перед ординарців штабу бригади та полкових сурмачів, я відкоманду: „Шашки геть, списи до бою, ура за мною“.

У мене не було шашки. Не сподівався, що доведеться так швидко стикнутися з бандитами. Я витяг револьвера. Банда стала. Наближався шквал. Манька рвалась у простір. Під горіла земля.

На хвилину одну почали облягати мене сумніви. А що полк, що в ньому було багато нових людей, зім'явся і не вийде навскок? А що коли вершники подадуться до лісу? Я стів оглядатись. Хай буде що буде. Поруч мене з шашкою і з широко розплющеними очима нісся вперед Климов — новий комісар. З боку і трохи позаду йшов блідий, але рішучий мій помічник Царев. Трохи впевненіш стискував я шашку шенкелями. Але вона й так неслась як вітер.

Ворог відважно насувався на нас. Праворуч і ліворуч стояли нейтральні глядачі, мовчазні липи. В їхніх рямцях були зуті дві ворожі кінноти. Деревя лякали більше аніж ворог.

Вершник не любить лісу. Ліс для верщика — справжнісінька пастка.

Тиснувши злегка боки Маньки я пішов на Палія

Група, що йшла на нас, кричала „ура“. Попереду на добродічному коні сидів вусатий чужинець. В одній руці він тримав червоний прапор, що нахилився вперед. Поруч нього з кривою шашкою, мересці та червоному башлику мчав начальник загону.

Група неслась в атаку і кричала „ура“. Такеж саме „ура“ вдарило мені з-за спини. Подвійне „ура“, що несло з двох сторін вдарилося одне об одне і загрозливо луною і ще з більшою силою виростало десь за лісом. Здавалося що там зішлись дві велетенські кінні армії.

Оцей червоний прапор і знайоме рідне „ура“ смугили мою душу більше аніж жало блискавичних залізків, що насувало на нас.

Невже це який небудь червоноармійський загін? Адже пізно буде признавати своїх, коли обидві маси вріжуться одне в одне залізками на повній ході. А зупинитися вірна смерть — і мені, і комі арові, що невідступно летить поруч мене. І Цареву та сотням робітників і селянським хлопцям, що так вірили в свого командира і неслися вперед.

Поки в мозкові отак блискавично проходили думки — величезна нахабна пика у червоному башлику і червоний прапор незнайомого загону були вже на відстані 30—40 дрібних залізків.

От зараз відбудеться кавалерійський шок, який, як мені досі здавалося, буває лише на картинах художників і в уяві ура-кавалерійських палких голів.

Думка: свої чи не свої? — невідступно билася в мозкові. Машинально я підніс руку з револьвером.

Умить стало легко, так ніби розгаснену атмосферу розрядив холодний дощ. Перед очима виріс башлик і спина прапорового. Задні вершники групи, що атакували нас, продовжували стискувати. Купа збожеволілих людей обірвала „ура“. Так буває завжди. Одна сторона, бодай в десятих кроках, повинна повернутися.

Манька рванулась два-три рази і комір прапорового в моїй руці. Ми летимо поруч. Деревя мчать повз нас. Його кінь слабший за мого, але ж не відстає. І з силою повернув я до себе пика прапорового.

„Хто ви“, — тисну я його, тоді ще цілою лівою рукою.

„Ми.. ми... кінець нам..“, — і на мене дихнув він самогоном і часником. Він себе не назвав, але мені все стало ясно. Вершники, що йшли слідом за мною, врізались в бандитів. З боку мене й Климова, позад нас, між козаками, бовтались бандитські вершники. Я направив револьвера на сотника. Вистрілив. Знову хочу вистрілити, але жодного звуку. Затвір парабеллюма не діяв.

Червоний башлик скотився на землю. Перемахнувши через паркан, він опинився в селянському дворі, за ним погнався козак. Умить і обличчя сотника, і козака шашка пофарбилися в колір башлика. Козак стягнув башлика, сунув його в кабур і краєм витер залізко.

Козаки пустили в ход списи. Один п'яний бандит скакав за мною і комісаром, і випускав нам у спину кулю за кулею. В п'яного бандита була п'яна рука. Шашка Будника, начальника роз'їзду, вп'ялась у бандита аж по самий ефес. Змішавшись, ми неслися до села Нова Гута. Стежка перейшла в вулицю. На рівні кінських голів ішли городи. Бандити якимсь чудом на ходу вискакували на сідала і плигали у високий бур'ян.

Козаки покидали списи. Ними не можна було діяти. Було темно. Мій револьвер зрадив мене, і я діяв лише держакком. Отак ми ускочили в село. Дві сотні гнали бандитів. Решта загубилась у лісі. Ім заважали кулеметні тачанки, що вклинилися в саму середину полка.

Бандити й козаки понеслися вулицею праворуч. Просто на схилі, біля тину сидів здоровезний вершник на великому білому коні. На голові його був буденівський шолом. У руці, мені здалося було залізко.

„Оце й є отаман“ — подумав я. Стиснувши злегка боки Маньки я пішов на Палія. Він був непорушний. Подумав: ось ми стикнемося з ним чесно один на один. В мене револьвер — в нього залізко.

На рукаві мові довгої шинелі горіли яскраві великі знаки, на груді орден, а під ним із стрічки яскрава квітка. Манька сама за себе мовила. Палій настороживсь.

Раптом мої очі вибрав двох бандитів, що возилися біля отамана. Коло них просто на мене лився кулемет. Вони чекали на мене. Залишалося лише 20 кроків. Он чому він такий спокійний. Ну, дмаю, роздерть мене зараз, як ту курку.

І як стиснув я Маньку незаслужено острогами в боки та як понеслась Манька наче обпалена. У цей самий час повітря прорізав смертельний такт кулемета. Манька якось рва-улась і, не закінчивши стрибка, кинулась на землю. Мене щось страшенно віарило. В мозкові промайнуло: ну от і закінчилось життя.

Манька стогнучи підняла голову і жалібно на мене поглянула. Вона намагалась стати. В цей момент я випростав ногу. Вся шинель в кривавих плямах. Подумав, що поранений і з револьвером у рці став на ноги. Стю, а не пааю, навіть не віриться. Я вже не дивлюся на бандитів. На секунду подумав: який жах потрапити до них у полон. Сильніше стиснув я парабелюма, повернувся спиною й тікаю. Думаю: ось зараз кулема знову почне раз, два, три — і зараз кінець. Але бандити мовчали. Не знаю чому. Може в кулеметі затримка якась сталась. Це наскоріше. Хай, як Палій потрапить до моїх рук, він мені тоді розкаже.

Пробіг я кроків із 50, схопив безприкульного коня, хочу сісти, але відчуваю в тілі страшенну квалість. Так ніби ніхто вирізав м'язи. Підїхав Цаєв і допоміг мені сісти на коня. В кабурах сідла було багато петлюрівських значків: на жовто-блакитному тлі білий тризуб. Палій, певне, сподвався потіку добровольців і наготовив ці значки для них.

Коли я вже був на коні знову запрацював бандитський кулемет, але тут уже можна було заховатись.

Тимчасом сотні замшались, а бандити почали очунювати. Як мурахи повилізали вони між стовбурами дерев. Кінноті

нігде було розгорнути свої сили. Бандити витіснили Нивої Гути та з найближчих лісів. Уходячи, огризались бандити, що пройшли вогонь і воду громадської війни, в усю.

Палій і Тютюнник, розпочавши свою ризиковану вилас, брали найпевніших і найміцніших людей.

Ми перешикувались і за годину були знову в Новій. На вулиці лежав комісар 8-го полку Мазуронський. Бандити стягли з нього шкіряну куртку, штани й чоботи. Білизна була в крові. Права рука, що нею він оборонявся від порубана. На голові був глибокий поріз. Помутнілі очі дади. Вони догорали останнім вогнем.

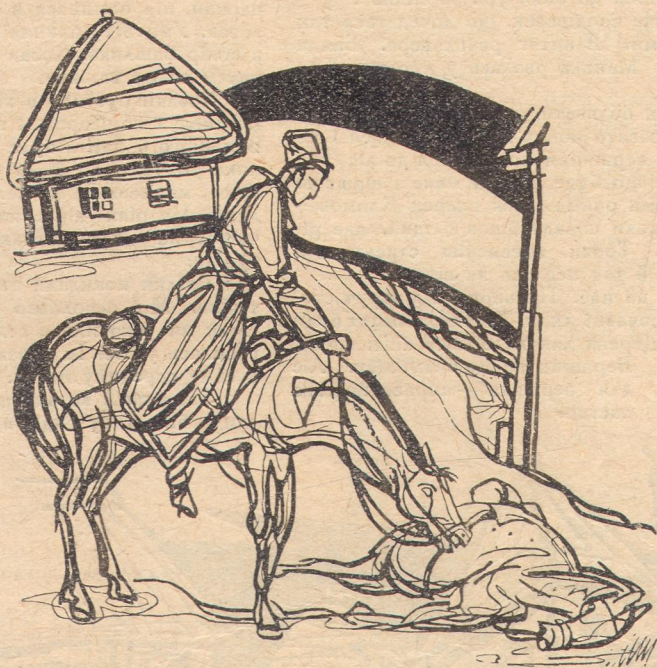
Нестало веселого хлопця і міцного більшовика. В пам'ятку за нього є вулиця його славного імені.

Далі, біля гамазет, витягнувши свої струнки в білі чішках ноги, тихо лежала Манька. Вона була вже без сідла і мою смужкову шапку забрали Палієві бандити. В лівій, в ногах, в животі було вісім поранень. Козир, що його я встиг пересісти, витягнув до неї своєю шиєю і тихо заржав. Він певне одчув свій близький кінець. І дійсно за два дні після того загинув і він.

Банда пішла. 8-й полк цього дня стояв спокійно. Командир Батнюк сидів у сідлі, як на голках. Так, банда вирвалася, були всі дані, що вона не втекла б.

За два дні — 2-го листопада 7-й полк потрошив до чотирьохсотенну банду. Поранений в голову, Палій зграю бандитів до волинських лісів. Полк захопив полешанський штаб банди зі справами, орденами та грамотами за підвиги бандитів, зброю для населення, що як розрахунок Петлюра та польський генштаб, повинно було поголівно стати.

За кордоном помилились. Населення не повстало. Ничо-селянські хлопці 7-го полку роздавали бандитів, як яйця.

... „Витягнув до неї свою шию і тихо-тихо заржав“

КАМ'ЯНІ БАБИ АБО МАМАЇ

Кам'яна баба, знайдена під Огульці. Переховується в археолог.-музеї

В свій час на перехрестях старих шляхів, у степах, або на могилах, знаходили грубо обтесані з сірого пісковика статуї, повернуті обличчям на схід. У більшості випадків ці статуї зображають жіночу постать на в'єсляріст, рідше навсидччки, зі складеними руками, що в них тримають або хустку, або келіх, або будь-яку іншу

Ей статуї по поясу (поясні баби). Кам'яні баби заввишки 1¹/₂—4 арш.

Досі ще невідомо, звідки походять ці баби. Народ відносить виникнення їх до татарського хача Мамай, ось чому називаються вони „мамаями“.

А насправді древність кам'яних баб глибша й вираховується тисячолітніми. Аміян Марцелін, розказуючи про них, ще в IV віці писав: „Іх можна прийняти за грубо-обтесані стовпи з людським обличчям, які можна бачити на берегах Евксинського моря (старої назва Чорного моря).“

Досі залишається нев'язним, як виникли кам'яні баби. Гадалося, що їх ставили з утилітарної мети: баби ставили на горби при дорогах, щоб краще орієнтуватися в одноманітному степові. Гадалося, що кам'яні баби правили за предмет релігійного вірування

Досі знайдено близько тисячі кам'яних баб, з них щось 75% на території кол. Катеринославської губернії. Що далі на північ, то рідше зустрічались вони. В північних повітах Харківщини їх уже зовсім не було. Їх привозили з інших місць і ставили в пом'ячених садибах. Будили вони й в садибах, розташованих поблизу Харкова: у паркові Квітки, на Пісочинській дачі, при хуторі Філонова і т. ін. Всього на території кол. Харківської губ. зібрано понад 100 кам'яних баб, переважно на Ізюмщині. В Харкові кам'яні баби були також по деяких приватних садибах (з району К.яної та ін.). Тепер усі вони зібрані в колекцію при Археологічному музеї

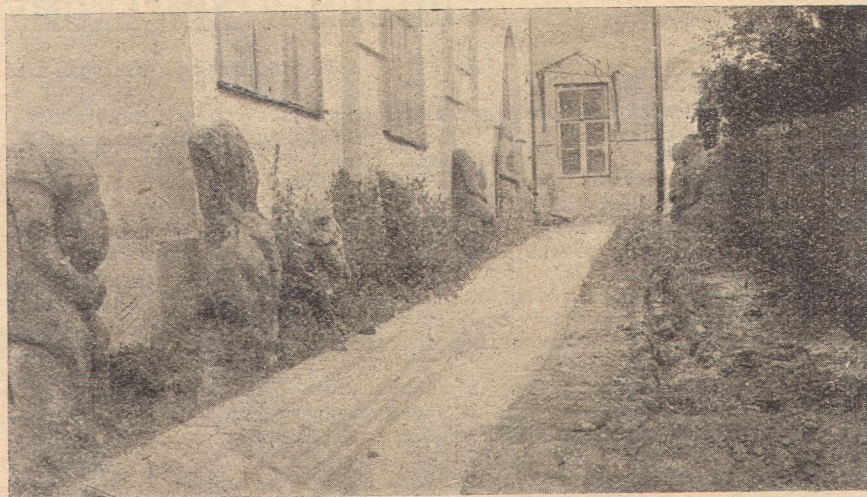
Зберіглась лише одна „поясна“ баба в глибині воріт кол. будинку Філонова, на тому самому перехресті, де стоїть театр ім. Шевченка. Житлокооп, очевидно з найкращих міркувань „модернізував“ бабу, п фарбувавши її білою фарбою.

По дорозі до Археологічного музею (ІНО, кол. університе) в алея кам'яних баб. Ці пам'ятки глибокої древності, обвіяні тисячелітніми степовими й морськими вітрами, з головами та звіроподібними пащами, спостерігають сучасність так само байдуже, як байдуже спостерігали колись дикуна у степу, або лавіну дикунської монгольської кінноти.

Івік

Кам'яна баба, знайдена під Огульцями

„Алея“ кам'яних баб в археологічному музеї в Харкові

ВАНТАЖНИКИ

З пристані,
Напхавши черево—

дровами,
борошном,
сіллю,

По наказу руки шофера
Одпливають

авто в N сил
Minimum—
4,5 тон!

Тільки раз
на пристані крани,
Кладуть голову
перед авто,

Перед потужністю
„Місцьтран'у“

...Від грузчиків—

пахне гасом,
смолою,
борошном,
мазуткою...

Вештаються між гаслами:

„Тара“!
„Нетто“!!
„Брутто“!!!

Струни пневматичним свердлом.

Колеса—
в гучні тромбони.

— Г-ех і бравий же
за стерном,

так машину веде з „фасоном“!
Маршрут ясно:

Пристань—база,
Вокзал—житлокооп...

...Хай понюхають
(проспектом)
бензінних газів,—

Ті, що нюхають—
лише одекони!!!

Смачно—
ранком
на околицях клич,—
бити в б,бон

невівним бруком...

Вимагає
паротяг
З залізних околиць—
— „Ру-уху!“

...З пристані,
Напхавши черево—
дровами,

борошном,
сіллю,

По наказу руки шофера,
Одпливають
авто в N сил.

Василь Стрепет

У морі, на борту Льодоріза „Ф. Лідке“. Матроси виконують господарчі роботи

ШТОРМ У ХІНСЬКОМУ МОРІ

Кореспонденція М. Трублаїні

Сінгапур. Десятки островів укритих буйною рослинністю—пальми і трави. Багато маяків. Сила силенна білих цистерн, розкиданих по різних островах і величезні будівлі в глибині бухти приблизно в милях трьох-чотирьох од нас. Незчисленна кількість пароплавів. Аеропляни. Це все залишилось днів п'ять тому, коли пройшли Малакську протоку.

Курс зюд-ост різко змінено на норд-ост, не дійшовши сім-десять миль до екватора.

Було ще три дні до Формози. Люди, змучені спекою, тяжкою працею, потганими харчами—в наслідок попсованих продуктів—нудились за берегом і вираховували години прибуття до Келунгу.

Саме наприкінці того дня радист вибіг зі своєї рубки і з клаптиком паперу в руці поспішив на капітанський мостик.

— Костянтин Олександрович, є радіоповідомлення про тайфун!

Капітан мовчки прочитав радіограму.

В напрямку од Філіпінських островів до Гонконгу нісся тайфун із швидкістю 60 миль на годину. Коли напрямок його не зміниться, все обійдеться гаразд, бо він не захопить нас.

Протягом ночі вахтенні хвилювались, слідкуючи за вітром, небом та барометром.

Прийшов спокійний, гарячий тропічний, ранок і стомлені спекою люди не догадувались, що це останній гарячий день за рейс.

Вечір 26 травня був хмарний. Вітер з 2 балів переходив на 4-5... Хвилі побільшали й почало покачувати. Треба було зймати тента.

Сипнув дощик і люди потягли матраци до кают та кубриків. Частина влаштувалась у червоному куточку.

На палубі рвав вітер, ішов дощ, подекуди вода пробивалась з палуби крізь щілини й обмочувала столи, софи і зливалась у калабані на підлогу. Вперше за довгі дні подорожування вагорнувшись у ковдру, спалося з насолодою і здавалось, що качка лише загойдувала.

Коло півночі мене розбуджено. Водолаз Чумак шукав мене серед сонних тіл, що завалили собою й своїми матрадами червоний куток. Вахтенний штурман, Юрко Іванович, викликав мене на вахту.

Міцно тримаючись за стойки та бар'єри, ми перебігли до східної рулевої рубки, де, захопивши непромокального плаща, я подався на капітанський мостик. Чорною масою зігнувся стержень над штурвалом, безупинно одкидаючи то в одну, то в

другу сторону держак колеса. Спереду, через пляш вельдє побрузкувало водяним пилом і скрєплювало

Погочуючись з кінця в кінець, я підійшов до малі піддашку над лівобортним машинним телеграфом. Там за од водяного пилу Юрко Іванович. Він зустрів мене чайно весело.

— А братішечка... а... сачкувати хочеш? Може вкачи морякувати, так морякувати.

Підчас шторму Юрко Іванович найвеселіша людина судні. Він безперервно щось наспівує, коли немає жодної погрози, на палубі він дає матросам найрозпорядження і сам завжди у найнебезпечніших місцях кают-компанії в ці дні він помітний своїм величезним титом, з'їдаючи по 3 порції за хорих пасажирів чи моряків.

Навколо судна щось клекотало у темній безодні. лину дужчав вітер і коли бодман із старшим матросом забирати дві бухти канату з півбаку, віс льодорізу побирати воду. Саме тепер, коли ми допаювали запаси і судно спорожнило ніс, „Лідтке“ стирчав над водою, а що йшли назустріч, перекочувались через півбак, з сідали на верхню палубу і своїми брызками заливали і ський мостик, що на височині 45 футів.

— Полундра!

Вигук Юрка Івановича розрізав шум оскаженілого і свист вітру, коли велетенська хвиля неслась на судно. і матрос кидались до фок-щогли і міцно її обіймали. І боко заринав у воду і хвиля котилась через півбак по а то й по пояс заливаючи матросів.

— Чорти його понесли туди!—лаяв Юрко Іванович мана.

— Бо-оцма-ан, до-сить, забирайся відтіля!

Але бодманові треба було ще щось принайтовити одправивши матроса, залишався на півбаку, ризикуючи лину бути змитим у море.

Вахтенний штурман полетів на півбак. До мене стик долітали окремі слова голосної лайки Юрка Івана що гнав бодмана з півбаку і не менш енергійна відповідь мана, який ламаюю руською мовою поясняв щось в якогося троса.

Саме в цей момент дві величезних хвилі одна за набігли з моря прямо на ніс, маса води прокотилась півбак і мій зір згубив поєднати сварливих моряків. Мені

найменш бочкою солоної води і поки я обтирав очі й одплю-
зався, півбак уже вдруге був під водою. Для мене досі не-
розуміло, як тоді не змило і ботмана і Юрка Івановича, коли
були майже по голову під водою.

Але в наступний момент обидва залишили сварку, ботман
був про свій трос і швидше десятибального вітру, що кия-
всь море, понесли на спардек.

Вітер дохотив 11-ти балів. Уже пообламявало і позрива-
ло рейки для тентів, проламало закритий водозбіг на верхній
палубі, одірвало кусок планшера на розі спардеку і змило ка-
м'яний ящик. На капітанському мості заливало безперер-
ними величезними бризками і стерновому було запропоновано
перейти у спідню стернову рубку. Він одм вився.

Од сильного хитання та вітру хилиталось серце дзвону і він
безперервно подзвонював. Біля лагу обірвалася електрична
ленточка і ми не знали з якою швидкістю ми посува-
лися. Давління пару було надзвичайно низьке, а кількість
оборотів винта мінімальна. Юрко Іванович гадав, що ми йде-
мо 4 милі на годину. Чумаков розраховував на 5. Після того, як я
розшукав нашого електрика, старого Сердюка і він полаго-
див ленточки, розрахували, що з другої до третьої години
„Лідке“ зробив лише 3 милі.

Новий ранок був неприємний: сірий, мокрий, солоний
туман. Навколо клекотіло і булькотіло море і трюхсаженні
близьки, запінившись од пасії, заливали і бак і корму, заплю-
щували спардек і мостики.

У коцегарні не вистачало людей. Треба було перештитувати
вугілля з бункерів до вугільної ями. Там працювали лише ко-
цегарський старшина та один коцегар. Решту не можна було
відірвати від топок. Звернулись до пасажирів. Але всі вони, що
могли не одмовлялись од жодної найтяжчої роботи, тепер ле-
жали хворі.

У вузькому бункері
було душно й темно. Ву-
гальний пил забивав ніс,
горло й легені. Як
дивно, а хитання тут
відчувалась значно силь-
ніше, ніж на палубі і
тільки вугілля безперервно
лило мене по ногах. Тре-
ба було лопатою насипати
вугілля до кошика і по-
тім той кошик випорож-
нювати через спеціальний
проріз у палубі до вугіль-
ної ями, відкіля коцегари
звозять його тачками до
топок.

Здавалось, що тут не
вистримати і п'яти хвилин.
Я працював сам один.
Коцегарський старшина
спускався з бункеру по
другому борту. Треба бу-
ло твердо стояти на но-
гах, щоб в той момент,
коли там десь зверху хви-
ля заливала ніс, не поле-
гти під стінку. Лопата з
похотою засовувалась до
вугільної кучі, великі гли-
няні заважали набирати
нову лопату дрібного
вугілля, а кошик здавався
нездатним.

Один за другим ко-
шики з вугіллям з гурко-
том висипались до ями.
І налічив їх щось чотири-
нацять чи що, і згубив
рахунок.

Було душно. Я ски-
нув усе, що можна було,
але піт ллеться однаково.
Минуло двадцять хвилин,
півгодини, година, уже
близько двох годин. Ще
одна година і кілька хви-
лин і вахта закінчена.

Але щось важке да-
вить у грудях, голова за-
морочена, у вухах шум.
У роті в'являється якась
солодка слина і відчую,
що, коли за хвилину не ви-
скачу на палубу, то „трав-

ну“. Кидаю лопату і поспішаю через порожній верхній трюм у
темний зкамарок до дверей спіднього носового кубрика, а від-
тіля вже думаю вискочу на палубу. Але двері зачинено на ключ.
Стукаю. Тільки хто ж почує тут мій стук.

Повертаю назад. Чую підкочується до горла. Чи витримаю.
Щоб добратись до палуби треба мінімум п'ять хвилин. Трюм—
бункер—незручна довга драбина до коцегарні—уся коцегарня,
машинна—далі по трапах наверх. А мене вже прориває. Я ги-
каю. Ще раз. Тихенько спускаюся долі на купу вугільного
сміття і розпластовуюсь на ньому. Лежу хвилину, другу... Стає
легше і я сам до себе посміхаюся.

За чверть години був на палубі. На кормі біля дверей до
машини сидів блідий другий механік.

— Ну, я „травнув“.

— Хіба... Перший раз за шторм?

— Еге ж. Коцегарня підвела. На палубі не бере. Там
узяло.

— Ну так будемо компаньйонами. Я оце тільки-що теж за
борт завірнув.

В каюті лежали хлопці.

— Як, хлопці, травите?

— Здається уже печінками.

Я більше не травив. Свіже палубне повітря було за най-
кращі ліки.

Минула ще доба. Вітер спав до дев'яти, але шторм не
встигав. Проте, тров чи четверо нас розташувались на ніч на
палубі. Один спав на гамаку, другий розстелився під захистом
шлюпки, а я вмотився біля радіорубки. Ми закутались у мокрі,
од солоних бризг, ковдри і спали так міцно, що коли б не
вахгенні чергових вахт, то попросипали б свої вахти.

— І як це вас чортів не позмивало?—лаявся молодший
штурман.

„Рус-фото“

Йшла третя доба. Ві-
тер спав до п'яти-шести
і лише море клекотіло ба-
лів на вісім. В далечині
показались гори Формози.
Змінили курс на ост і
кільова качка змінилась
на бочкову.

Назустріч нам попа-
дались рибацькі шхуни.
Ще кілька годин нашого
повільного ходу і будемо
у порт-Келунзі.

А вугілля у нас за-
лишилось уже менше ніж
на добу.

* * *

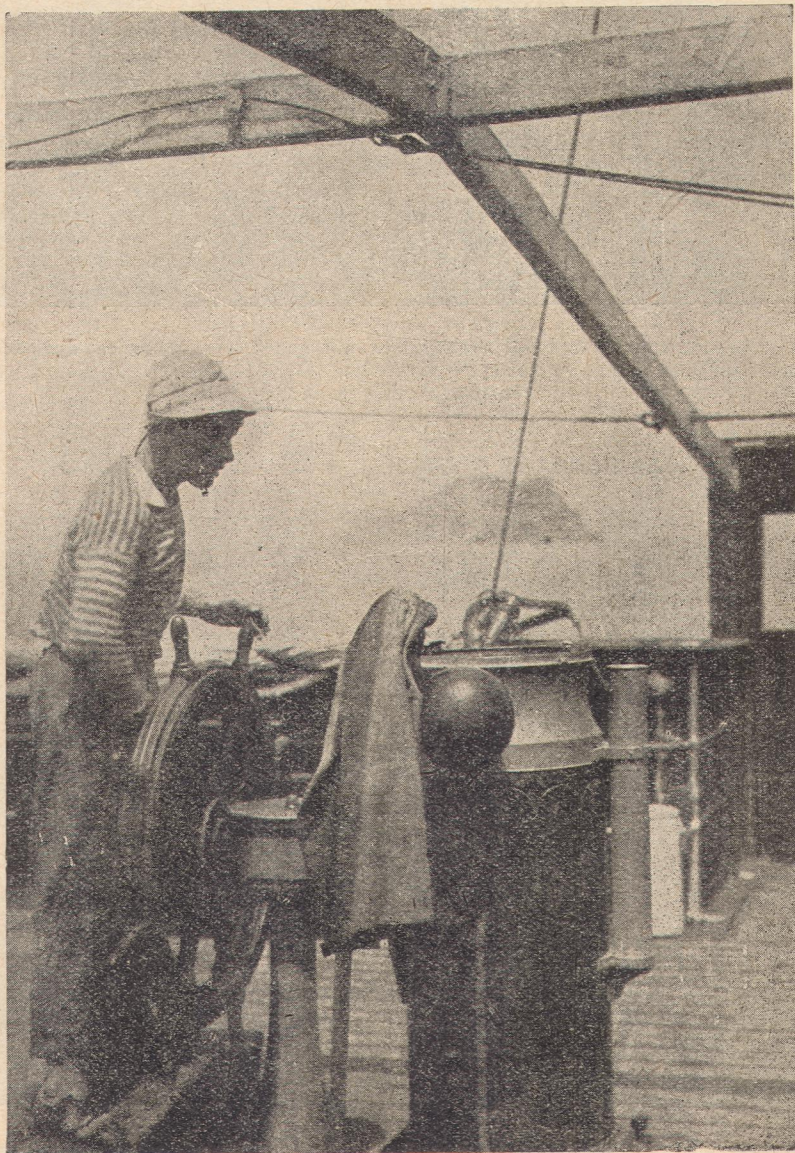
Р. С. За відомостями,
що ми вже їх маємо з
телеграфних депеш, льодо-
різ „Лідке“ прибув своє-
часно до острова Вран-
геля, експедиція виконала
своє завдання і поверта-
ється до Владивостоку.

Про поворот експеди-
ції маємо звістку від тов.
М. Трублаїні.

Треба сподіватися,
що ще восени „Лідке“
встигне повернутися і ми
матимемо змогу без за-
тримки друкувати спосте-
реження й нариси нашого
кореспондента.

Тов. М. Трублаїні, що
подорожує з „Лідке“, є
один з молодих журна-
лістів, співробітник газ.
„Вісті“ та „Всесвіту“.
Цікався історією до-
слідження полярних країн,
тов. Трублаїні вперто до-
магався потрапити до ек-
спедиції на острів Вран-
геля.

Одержавши коман-
дировку, він став на „Лід-
тке“ за коцегара і вико-
нуючи ці свої нові обов'-
язки, зберігає в себе пиль-
ного, спостережливого ко-
респондента.

За стерном „Ф. Лідке“. На о. Формоза

М. ЛАНЦУТ

ОСТАННЯ ФАЗА ТРАГІКОМЕДІЇ

Находив час, коли навіть патріоти глузували:
„У вагоні директорія, а під вагоном територія“.

Надійшло 30-е квітня, день невдалого повстання отамана Оскілка, що за кілька годин було придушено вірними Петлюри частинами. Ще була віра в „головного отамана“, ще сподівалися, що він знайде вихід з цього глухого кута. А дехто просто не наважувався перейти до табору одвертої не підфарбованої контр-революції, досі ще не розвіявши свого національного романтизму.

Свіжо-спечений диктатор Західної України Петрушевич ще не збагнув просолюнінних жорстоких принципів громадянської війни і теж не наважився захопити й розстріляти невдалого бухгалтера Московського Народного Банку.

Повстання Оскілка не підтримали і він мусив з обома своїми радниками — Агапєвим і Мацюком тікати на Клевани, кули вже підходили польські легіонери.

Починалася остання фаза усенерівської трагікомедії — організація повстань у більшовицькому тилу, епоха „отаманів поширення меж України“.

Чорнява в'юнка людина прийшла до штабу і запитала члена директорії Макаренка. Вона мала такий таємничо-конспіративний вигляд, що вартовий ад'ютант зараз же надправив її до поїзду головного отамана, де мешкав і Макаренко. Так само маленький Макаренко запитав зустріч відвідувача. Той коротко відреккомендувався:

— Отаман Яструб. З Київщини.

Макаренко враз заметушився і з таємничою заклопотаністю повісив гостя до головного отамана.

В салон-вагоні, в шкіряному кріслі сидів важкий, голений, як актор, „головний“, у сірому бешметі з австрійським офіцерським багнетом на поясі, і склавши руки на коліно ноги, перекинутої через другу ногу, слухав. Поруч нетерпляче, даремно намагаючись заховати спокій, соваясь на стільці Макаренко.

А отаман Яструб говорив:

— Від імені селян Київщини я делегований до пана головного отамана. Селяне Київщини благують вас, пане отаман, врятувати їх від загибелі. Більшовицький терор далі нестерпимий. Ні ваш перший заклик вся Київщина підніметься, як людина. Чекають тільки вашого гасла..

— Чуєте, Симон Васильович, чия правда? Адже ж не я це говорю? — с римав себе Макаренко і його очі заблищали ховленням.

„Головний“ пляче повів голову наче перепинаючи каренка, і слухав.

— Досить з'являюся одному регулярному ділу, як вся Київщина запалає. Селяне бо не сами повставати, бо зі невдачі більшовицьких винищать до пня. Треба тут зорганізувати збройний відділ і дертися з ним на фронт. Пане отаман, ручуся вам, що за звелень вся Київщина де вільною від білих видських банд..

Якісь таємничі думки снувалися в мозку головного отамана. Він комбінував нові перспективи. Один щасливий хід, повстання на Київщині, підбадьорить мій тоді можна б кинути ці негідні, важливі переговори. Антантою й поляками тоді з головним отаманом знову рахуватимуться, як з реальною силою.

Рука нервово встала гудзика дзвоника і в двох став ад'ютант.

— Наказіть зарезати отамана Яструба до штабу. Дайте накази всемірно допомагати йому у формуванні армії. Всіх, хто побачить негайно звільняти з армії і захищувати повстанського загону. Щодня формувати не про хід формування.

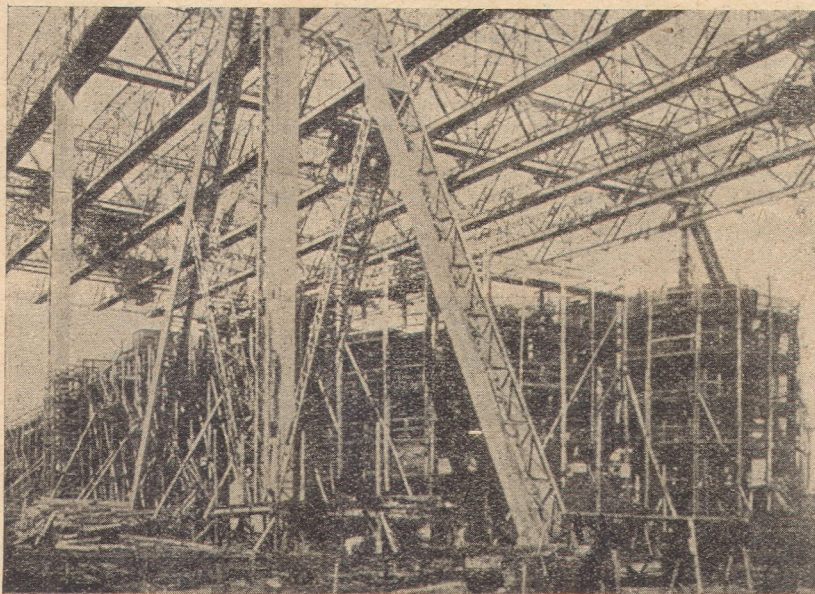
І поволи піднімаючи зрозуміти, аудієнція скінчилася.

Ад'ютант говорив: Безкровно.

— З наказу штабу зарахуйте на грошово харчове постачання Яструба й його людей.

Того ж дня почав сходиться козак, об'їхати на повстання. кожного була запевнення думка проредертися на фронт, а потім тікати додому. Отамана Яструба возили по частині

НОВІ СУДНА

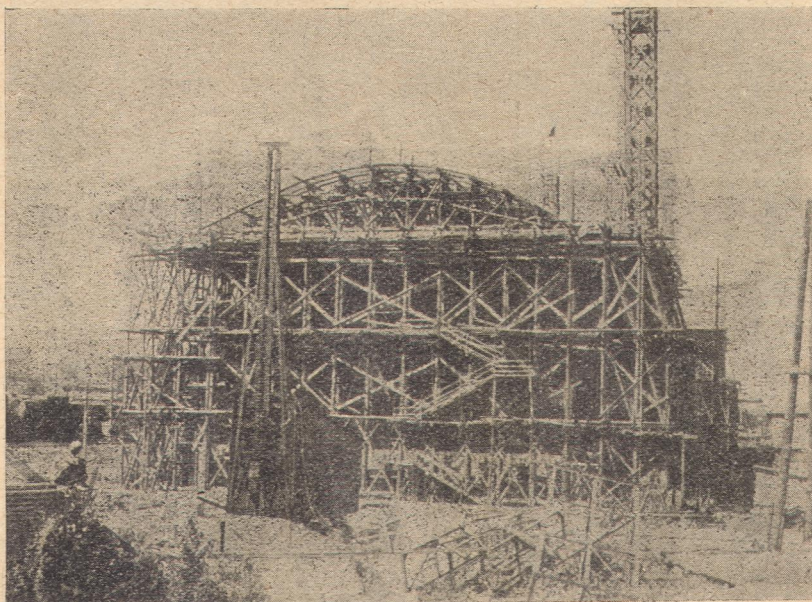

„Рус-фото“

На ленинградській північній судобудівельній верфі закінчуються будівлею два нові величезні теплоходи — „Бела-Кун“ і „М. Гельц“. У жовтні ці теплоходи стануть на воду

БУДІВЛЯ ВОКЗАЛУ В КИЄВІ

„Рус-фото“

Будівля нового Київського вокзалу значно посунулася вперед. Тепер вже виведено контури праворучного флігеля й залі. Найближчими днями почнуть бетонні роботи

ін інформував козаків про звірства більшовиків, і про те, як метер ляхе чекають селяне визвольників з республіканської армії.

За тиждень по станський загін зформувався і отаман Яструб одержав продавну вчисту авдієнцію, особистого листа Петлюри до селян Київщини і сто тисяч гривень з київськими. А ввечері отаман Яструб разом з грошима несподівано зник.

Ця перша нещадка не розколювала і стежку до нових форм організації боротьби торували далі.

Отаман Крук був високий на зріст і мав темні запорізькі вуса. Згорнутий у волохату козацьку бурку, він чомусь вселяв довір'я і привіз з собою селянські артилі з Уманщини. Вся Уманщина чекала на вступу республіканської армії і заприсягала з роїно підтримати їх визвольників.

Знову йшли охочі, але вже обдурені козаки, бо дуже вабила можливість дістатися додому, але штаб зробився ще розумніший. З поцікавленістю поїхав Безкровний і повіз з собою гроші, щоб передати їх отаманові Крку перед переходом фронту.

Повівся Безкровний надвечір, а згодом почали повертатися поодинокі козаки. Отаман Крук зловчився з грошима з самого фронту.

— Та скільки ж їх грошей отаманів, — з обуренням лаявся Безкровний. Як так піде далі, грошей не вистачить...

„Стрілецька думка“, головний орган осадного корпусу січових стрільців, ушпилюючи глумилася з захоплення штабу цими отаманами поширення меж України. А Безкровний поцікавився думати, чи не час ще, захопивши решту грошей, й самому податися слідом за цими отаманами. Аджеж ясно було, що кометія вже кінчалася і справа була тільки в часі.

На станції Космінчик у півверстві від стрілецького Гусятина, стояв самотньо ешелон штабу дівчої армії, готовий що-години евакууватися по той бік Збруча. Останні регулярні

частини відходили з фронту, розпоршувалися і кожний, як умів рятував своє життя. Багато було охочих перейти за Збруч, де купчувалася галицька армія, поступаючись під натиском польських легіонерів і прибулих з Франції блакитних галериків.

Отамани й полковники виписували собі спеціальні командирівки в різних справах до Галичини, але штаб армії ще тримався на Космінчику і комендант штабу, вперто писав на цих усіх командировках категоричні резолюції, навіть не усвідомлюючи всієї їхньої гумористичності:

— Переустити за межі „Великої України“ не можна.

А тимчасом головний штаб уже пакував речі і лагодився першим залишити „територію Великої України“. Бо вже очевидно ставало, що націоналістська авантюра зазнавала остаточного краху і справа була тільки в часі.

З Кам'янця прибув на Космінчик ешелон національної капели Кошиця, що назавжди простувала за кордон. Увечері для шт бу дали урочистий концерт. Дзвеніли чудові жіночі голоси сумом українських степів, гули басы осінніми байраками і зворушені розчлені отамани, йдучи після концерту, витирали зі стокми очі й повторювали про себе зворушливі слова пісні:

„Наша слава,
наша пісня,
Не вмере,
не загине“...

І з горя розходилися по вагонах пили останню горілку.

... Червоні заграви наближались до Збруча і гарячково почалася остання евакуація. Гремів дерев'яний міст під важкими валками з майном, дроботіла кінськими підковками кіннота, йшли піші, озираючись назад, де вони лишали всі свої розвіяні на марне надії...

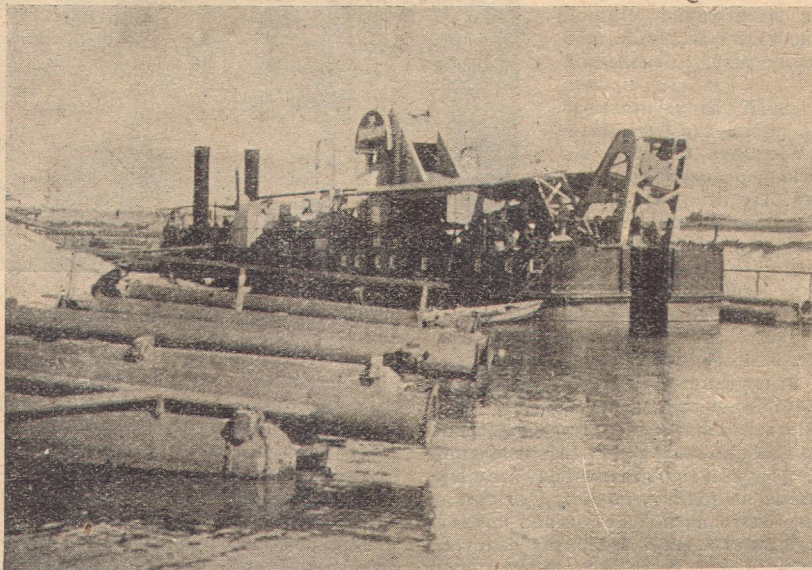
Тепла ніч укривала своїм покривом цей сумний відхід.

Сплеснули хвилі Збруча під камінцями, що посилалися з-під ніг останнього петлюрівського козака. І затихли. На Збруч упала чорна як чорнило темрява.

Та темрява, що завжди буває перед світанком.

БУДУЄМО РАНІШ ТЕРМІНУ

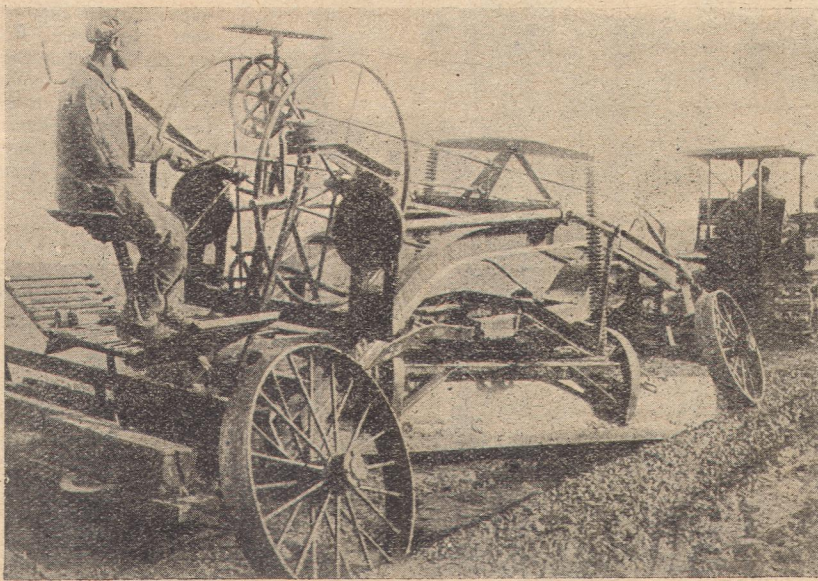
„Рус-фото“

У Київських головних майстернях водяних шляхів з переходом на 7-годинний день підвищено продукційність праці: „Землесогна“ установка закінчена ремонтом на 1½ місяця раніш терміну

ПРОКЛАДАЮТЬ НОВІ ШЛЯХИ

фота „Ратая“

Радгосп „Гігант“. Машина „Гейдер“ за роботою. За завданням радгоспу зараз вже прокладено понад 150 кілометрів шляху

ФАЯНС ГОВОРИТЬ

Нарис Ф. Кандьби

Коли виходиш на підгірок, коло маленької станції Комарівка віддалі манячить невеликий гайок заводських димарів і ледве видніє сіро-червоний камінь будівель.

Це—Будянський завод „Сerp і Молот“—найбільший радянський фаянсовий завод, що дає 43% загальної продукції господарського фаянсу, при 2.300 робітниках.

Фаянс дешевий, його знають, його вживають мільйони. Не легке завдання дати фаянс міцний, зручний, гарний і одночасно такий дешевий, щоб він був приступний і глухому селу і численній родині робітника.

За старих часів Будянський завод належав фабрикантові Кузнецову, що побудував його далеко від сировини й палива, але зате близько від своїх мавтків. Тим то за сотні верстов з Донбасу везуть на завод часів'ярську білу глину і таке не схоже на неї чорне вугілля. З далекого Правобережжя тягнуться сюди вагони дорогого каоліну й польового шпату.

Ще за верству від заводу починається робітнича колонія—чистенькі, криті черепицею, будиночки. Робітнича колонія цікаво сполучає в собі спокій патріархального села й метушливе життя промислової околиці. Вона, запряжена волами, обганяє робітників, що йде з судками по обід до заводської їдальні.

На заводі нам поспішають показати гордість заводських робітників—новий цех розроблення матеріалів. Перепалений кремій, каолін, глину—все це дрібно розмелюється й змішується з водою, перетворюється на рідину, подібну до густих вершків. Гнучкими гадюками біжать паси й безупинно крутять барабани, що з них у кожний вмістилося б з десяток чоловіка. Цех механізовано і робітників майже не видно поміж шере-

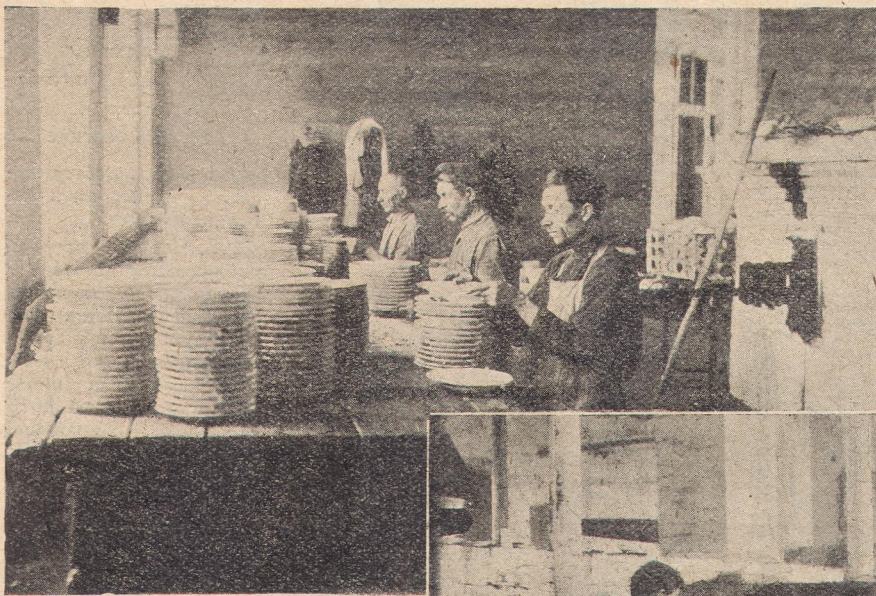
Формувальний цех

фаянсова маса ллється в величезні бетонні колодязі. Відпомповуючи в міру потреби фаянсову масу нагору, вичавлюють зайву воду на гнітах, і фаянсова маса—готова.

Формувальний цех зовсім не схожий на цех розроблення матеріалів—майже всі роботи тут виконують ручним способом.

Робітники звичними рухами кидають шматки фаянсової маси, схожі на великі білі пірники, на обертові столики. І ледве помітних рухів моторних пальців—і маса прибирає форму тарілки, блюда, чашки, правда, покищо сирій й м'якої.

Коли посуд висохне, його, ще грубий і шкарубким, кладуть у спеціальні кадки, і в них його й обпалюють в горнах. І ці потрібні для того, щоб полум'я, прожигуючи посуд, не попусувало й не закоптіло. Після обпалу в горнах посуд стає м'яким і не розмокає в воді. Тарілки й блюда вже дзвенять, але відрізняються від товстого фаянсу, що ми знаємо, матовою, трохи шорсткою поверхнею. Вони ще пропускають світло, жадібно вбираючи її своїми численними порами. Щоб зробити фаянс неводопроникливим, його покривають поливою, що уможливають у розчині з олив'яних солей шкідливих речовин—шпат тощо. В другому горні все це розтоплюється і стоплюється в формі, що покривається блискучою шорсткою оболонкою. Тепер фаянс готовий, лише

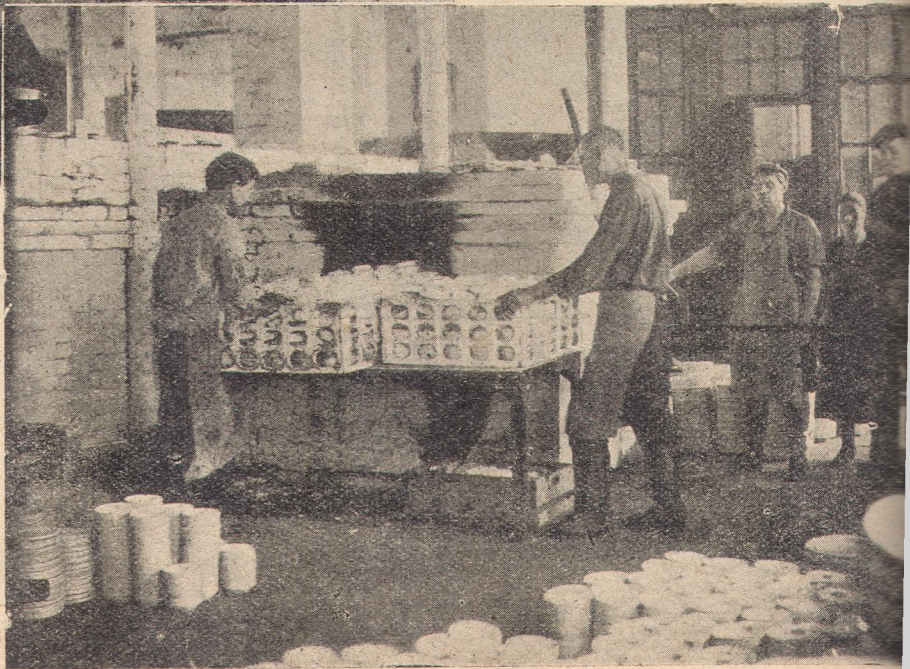

Отут штампують тарілки, праворуч, внизу—цех для обпалювання посуду

гами мішалок і барабанів, обгороджених бар'єрами й перегородками, щоб не потрапив якийсь необачний під коlesa.

— Цей цех,—розповідає молодий практикант,—побудовано недавно. За старого хазяїна майже всю роботу робили тут ручним способом і підприємство мало кустарний характер. Лише кілька місяців тому ми перейшли на механізоване розроблення матеріалів. Цей спосіб дешевший і дозволяє давати продукцію кращої якості.

Трубами в цеху розроблення матеріалів молочна біла рідина—

ого тільки пофарбувати. Правда, треба сказати, що частину фаянсу фарбують ще до покриття поливою.

Живописні цехи—найцікавіші на заводі. Десятки робітниць, сидячи коло столиків, що обертаються, наводять різнокольорові відтінки на посуд. Їхні рухи точні, як годинниковий механізм, бо фарба так міцно в'їдається в фаянс, що зроблений вже малюнок дуже важко виправити, а річ з найменшим дефектом у пофарбуванні бракується. Правда, це найпримітивніше, найне складніше пофарбування. Квіточки, орнаменти й інші складніші візерунки наводяться на посуд іншим способом. Візерунок вирізається на мідяних валках, що потім друкують його на цигарковому папері. Це вже механізація, та далеко не досконала. Візерунки наводяться на посуд іншим способом. Візерунок вирізається на мідяних валках, що потім друкують його на цигарковому папері. Це вже механізація, та далеко не досконала. Візерунки наводяться на посуд іншим способом. Візерунок вирізається на мідяних валках, що потім друкують його на цигарковому папері. Це вже механізація, та далеко не досконала.

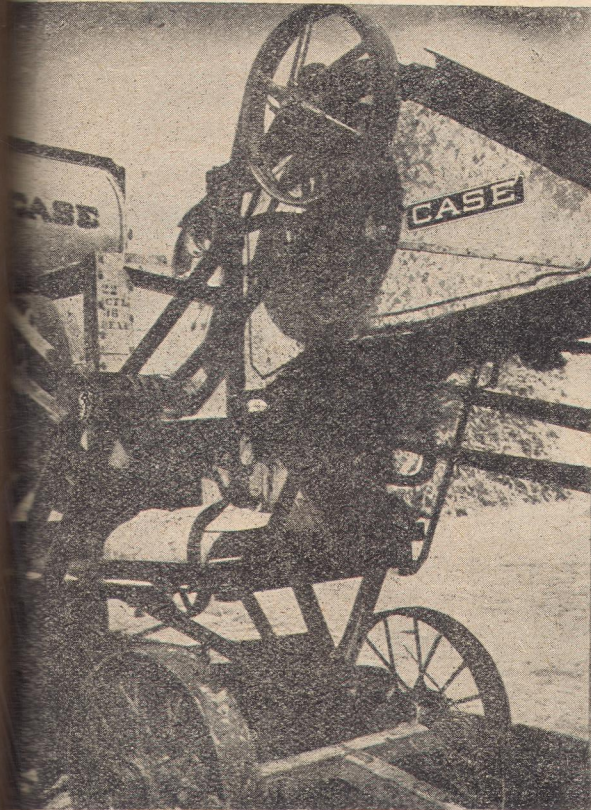
Серед багатьох тисяч чашок, тарілок, блюдечок, блюд і чашочок, фарбованих у живописному цеху, погляд мимохіть зупиняється на великих і малих, своєрідної форми, тарілках, блюдцях і чашечках без ручок. Їх розмальовано яскравим фарбним візерунком, що різко відрізняє їх від решти посуду, виготовлюваного на заводі.—Це спеціальний перський посуд, що виробляється для вивозу до Персії. На внутрішній ринок його не випускають, але зате вивозять за кордон на суму мало не 1000 тис. крб. щороку. В Персії цей посуд охоче купують, бо він міцний і дешевий. Радянський фаянс успішно конкурує з голландським, англійським і німецьким фаянсом. Завод галає налагодити випуск фаянсового посуду для Єгипту. Пробну партію єгипетського посуду завод недавно випустив. Якщо він матиме успіх в Єгипті, то завод почне регулярно його виробляти.

Після останнього випалу готової чашки, тарілки, блюдця, блюда, цукерниці їх пакують у грубий папір і посилають в усі куточки Радянського Союзу для мільйонного споживача—селянина, робітника, службовця.

Ви не забувайте,—казав мені один з заводських інженерів, що Будянський завод дуже старий. Побудовано було його не відразу: до одного цеху прибудовували другий, третій. Старий хазяїн Кузнецов розширював його не за пляном, а як заманеться. Ну, а ми тепер мусимо все це впорядкувати. Був на заводі маленький поганий цех розроблення матеріалів. Побудували ми новий, розрахований на 120 тис. пудів фаянсової маси на місяць, що відповідає 62 тис. пудів випуску фаянсу на місяць. Вигратили на цю справу 445 тис. крб. Добрий цех вийшов, механізований, та тільки навантажити його повнотою не можна, бо надто мала продуктивність інших цехів. Горновий цех—наше „вузьке“ місце, а ось формувальний цех у нас побудовано так, що 20% варстатів його стоять без діла. Тепер вони нам зовсім не потрібні, стоять так, для меблів. Весь час доводиться усувати „вузькі“ місця у виробництві й провадити багато капітальних робіт лише для того, щоб погодити продуктивність цехів.

Недавно перебудували кругле горно. Коштувало це небагато, а продуктивність горна збільшилася на 20% і в той же час витрата палива зменшилася на 17%. Низку виробничих процесів, наприклад, завантаження барабанів і мішалок, розмілювання кременю тощо, пощастило механізувати. Це дав економії біля 75 тис. карб. на рік і дозволяє зменшити собівартість продукції на 6,6%.

Так розповідав старий інженер. Ще краще ніж він говорять про роботу заводу мільйони чашок, тарілок та інших фаянсових виробів, що вірно служать не тільки в селянських хатах і робітничих будинках Радянського Союзу, не тільки в багатоповверхових будинках великих міст, а й в хатинах селян та робітників далекої Персії.

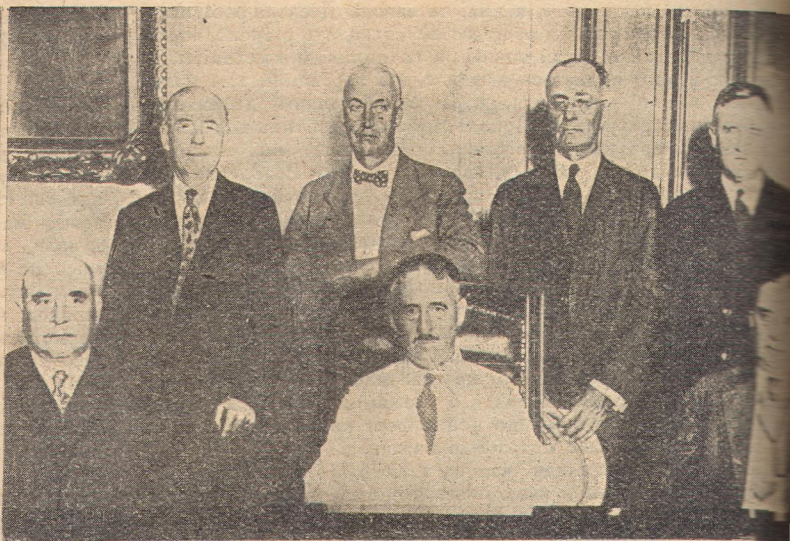

Молотарка „Кейс“

Науково-дослідний інститут сільсько-господарського машино-будування провадить іспити молотарок „Кейса“. На наших фотах різні моменти роботи молотарки в с. Нова Олексіївка.

Фото С. Страшунера

ПІСЛЯ СКЛАДЕННЯ ПЛЯНА ЮНГА

Оуен Д. Юнг, що був головою останньої репараційної конференції в Парижі, прибув разом зі своїми колегами до Вашингтону на нараду міністрів закорд. справ Стіменсоном, з приводу постанов Паризької конференції. На фоті сидять: ліворуч—Меріан, праворуч—Оуен Д. Юнг. Томас В. Ламонт (відомий банкір), пом. міністра закорд. справ Дж. Каттон, Томас Нельсен Перкіс та заст. міністра закордонних Вільям Р. Костель молодший.

НОВИЙ ВІНАХІД У ГАЛУЗІ АВІАЦІЇ

Клей Джаксон з Окленда (Каліфорнія) винайшов вдосконаленого показника вітру. На фоті—Клей Джаксон зі своєю моделлю. Крило (праворуч) надає руху комутатору і рухомий перемикач закриває ток, який освітлює закриті шклом борозенки. Пілот, наближаючися до аеродрому бачить, таким чином, яка з цих борозенок освітлена, по ній він встановлює напрямок вітру на землі й згідно з цим знижується. Флюгер повинен бути вище аеродрому. Його можна встановити на даху ангара. Все устаткування, між іншим, слід розташовувати в центрі аеродрому.

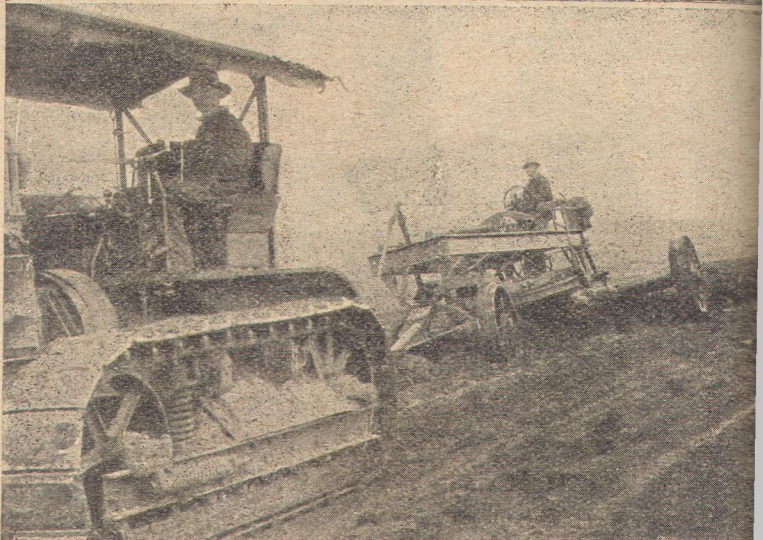
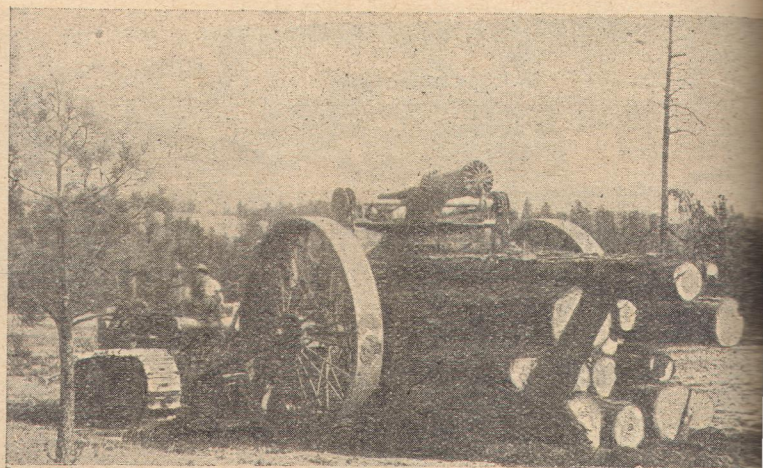
НОВІ ТРАКТОРИ

Для шляхів

Недавно в Америці з'явилися нові трактори й гредери для зрівнення ґрунту підчас шляхових робіт. Міцний трактор „Катерпіллер“ № 30 тягне шляхового гредера марки „Руссель“. 20 таких тракторів мається вже у нашому радгоспі „Гігант“. Американська фірма надіслала разом із тракторами своїх механіків-інструкторів. З перших же часів радгоспом „Гігант“ прокладено 150 кілометрів шляху для автомобілів. Цим шляхом машина робить 70 верст за годину.

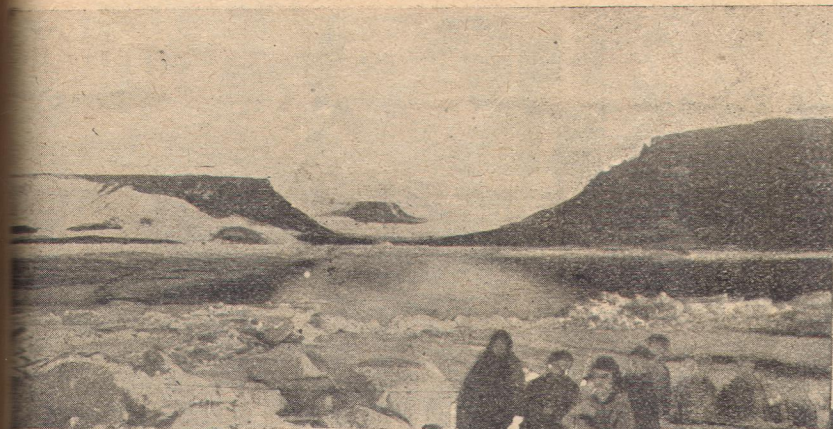
Для лісозаготівель

Нові трактори працюють з двома моторами, використовуючися гідралічними візками. Робітник що зв'язує навантаження ланцюгом, їде на тракторі і потім допомагає при розвантаженні.

НА НАШІЙ ОБКЛАДИНЦІ МАЛЮНОК ХУД. М. Г. ГЛУЩЕНКА—БАТУМ-ПОРТ.

ЕКСПЕДИЦІЯ ЛЬОДОРІЗА „СЕДОВ“ ДО ЗЕМЛІ ФРАНЦА ЙОСИПА

Була „Тіхая“ на острові Гукера

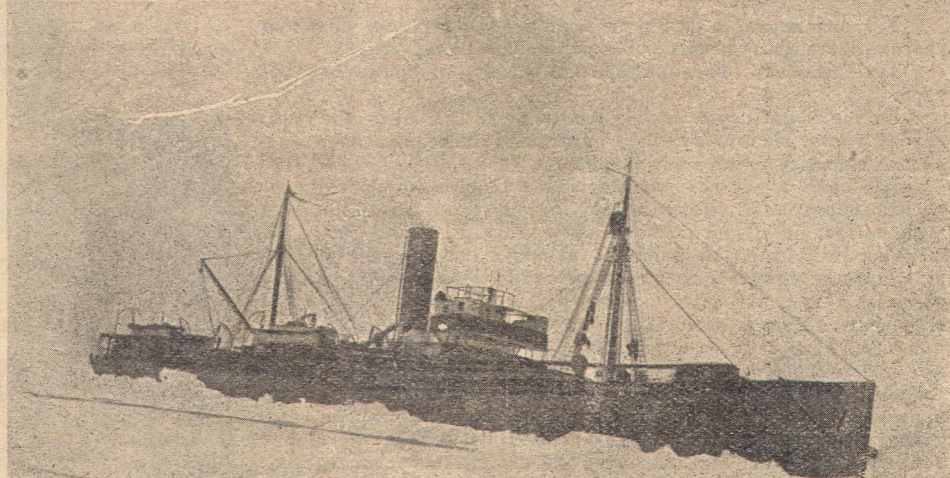
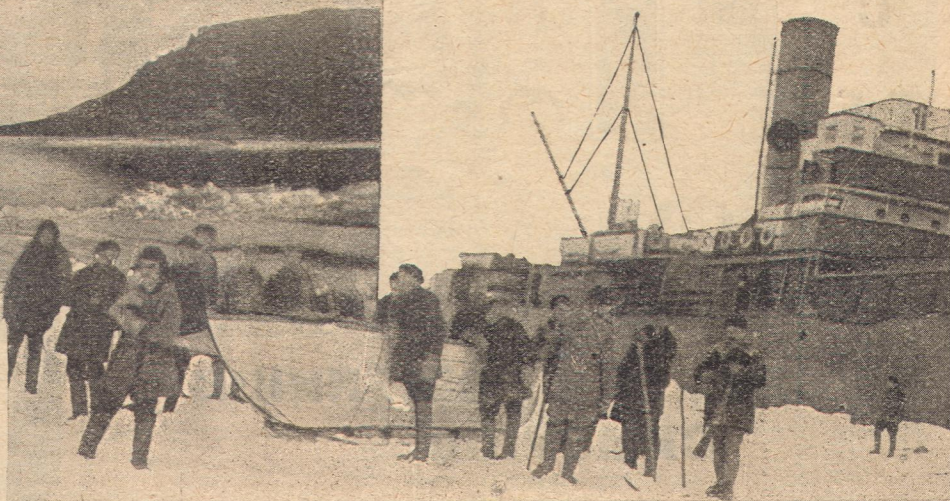
Із „Землею Франца Йосипа“ міцно зв'язано ім'я славного дослідника полярних країн—Фрітіофа Нансена. Особливо героїчна сторінка з пригоди цього мандрівника. Рок 1893 Нансен на судні „Фрам“ вийшов на розшуки північного полюса. Швиденько вмерзши у кригу, „Фрам“ пішов за нею. За 9 місяців було пройдено не більш ніж 400 кілометрів, себто мало не два км. у день. Нансен, переконавшись, що на „Фрамі“ до полюса не наблизитися, вирішив залишити судно і пішов разом з Йогансеном на трьох санках з 28 собаками в першу свою санну експедицію по полярному морю. Становище було важке. Не дійшовши до полюса 450 км. довелося повернутися.

Недалеко від землі Франца Йосипа відкрилася з-під криги вода. Мандрівники мусили, після 107 деного походу на санях, перейти на човни. Але ж крига не давала змоги посуватися і довелося зимувати в хибарці на Землі Франца Йосипа. Отут і було записано цікаву сторінку у велику книгу пригод відомого дослідника. Весною обидва човни, що в них перебувало все майно мандрівників, було зірвано і вони попливли в море. Нансен кинувся в холодну воду і, ризикуючи життям, з неймовірним зусиллям спинив човни і врятував майно.

Не один мандрівник побував на цій землі, бо веде вона до північного полюса.

За дослідженням Нансена Земля Франца Йосипа складається зі значної кількості великих і малих островів.

Радянська експедиція, що вирушила цього року, до Землі Франца Йосипа, має на меті, крім науково-дослідчих завдань, встановити на Кан-Флорі радянського прапора, бо там ще з до-військового часу лишився прапор „Російської імперії“.

Зверху—відправка групи з льодоріза „Седов“ до „Кан-Флора“; посередині—„Седов“, затертий кригою; внизу—члени експедиції посеред команди льодоріза „Седов“. У центрі сидить: О. Ю. Шмідт, проф. Р. А. Самойлович і капітан Воронин

ОБ'ЄДНАННЯ РОБІТНИКІВ САМОУКІВ

У клубі друкарів вже кілька днів користується пильною увагою виставка художніх робіт робітників самоуків.

Тут—малюнки, картини, зразки графічних праць, скульптура.

Виставку цю перенесено з Києва, де на неї було звернено велику увагу. Навіть 26 праць вирішено надіслати на міжнародну виставку самоуків у Парижі.

Що саме кидається у вічі на виставці в Харкові—це не досить сприяє ліній умови показу праць самоуків. Тіснувато, мало світла, не чіткий розподіл по тематиці. Потім—деяка мішанина. Наприклад, на виставці панують граці таких „самоуків“, що вже можуть рахуватися самоуками—майстрами. Збірки карикатур худ. Бамського свідчать про те, що він набув вже собі школи, друкує свої твори по багатьох виданнях і мабуть про самоцтво своє вже давненько забув. Проте, це не заважає визнати, що праці Бамського посідають на виставці майже головне місце. Вони кидаються у вічі, роблять дуже приємне враження. Особливо вдалим треба рахувати шаржовані портрети наших письменників. Малюнки „Гео Шкурупій“ і „Микола Бажан“—наочне свідчення досить тонкої спостережливості і портретної схожості.

Звертають на себе увагу також плякати тов. Чеповського. Видко, правда, що тов. Чеповський ще учень: несмілива лінія, обережність у підкресленні головної думки, слідування за зразками „європейських“ плякатів, але ж, разом з тим, досить приваблива виразність, цікавий монтаж і, головне, приємність для ока. А в цьому ж і полягає цінність і мета плякату.

Приємне враження справляє спокійна, без будь-яких претенсій, правдива, з любов'ю зроблена скульптура Е. В. Негоди—„Оповідання про минуле“. На жаль, відділ графіки не йде далі більшменш (зрідкого) вдалим наслідувань зовнішньої техніки Г. Нарбута й бійчиків.

Серед праць малярських важко знайти будь що оригінальне, видатне. Здебільшого тут це тільки перші кроки, мало виразні, малоговоручі. Звичайно, вимагати від самоуків, та ще молодих майстерності не можна. Але ж, щодо тематики й ухилив, то бажано було б більш бадьорості, яскравих плям, міцного, радісного життя. Кілька картин, що їх виставлено, намагаються трактувати робітниче життя, робітничі питання.

„Оповідання про минуле“. Е. В. Негода
Донбас

фото
А. Орловича

Дві збірки карикатур—робота київського худ. Бамського; плякат Чеповського

Але ж як це все похмуро, майже безнадійно по настрою. Пролетарська молодь—самоуки мусять бачити, головним чином, світлі боки життя. Праця повинна знайти собі образне творче виявлення у бадьорому енергійному дусі життєрадісного будівництва нового життя.

Революція... боротьба... Адже ж про це ані маленького мазка.

Краєвиди, портрети під худ. Жука, якась дуже натуралістична і дуже пишнотрудна—німфа, етюди... Ні. Це ж не те, що можуть і мусять показати самоуки-робітники.

Утворення мистецького об'єднання робітників—самоуків зрозуміло, дасть інший напрямок талановитій молоді. Належне керівництво прийде з цим об'єднанням і творчість самоуків знайде іншу виразність, іншу якість і сучасну тематику.

Справа ж не лише в тім, щоб почувачи в себе хист аби охоту до мистецької творчості, самоук одразу ж брався за праці і вдосконалював себе без будь-якого напрямку чи школи.

Треба сподіватися, що утворення мистецького об'єднання робітників самоуків покладе організаційні засади щодо розвитку молодих обдаровань.

На перших кроках можна було б використати керівництво і вказівки, хоча б отих „самоуків“, що вже перейшли мистецьку школу і сміливо можуть приєднатися до лав майстрів Організацію виставки, в Києві і Харкові, треба щиро вітати. Вона вже дала і ще дасть добрі наслідки. Перш за все—стимулювання до творчості, стимулювання не стихійне, а організоване, з метою на певну художню установку.

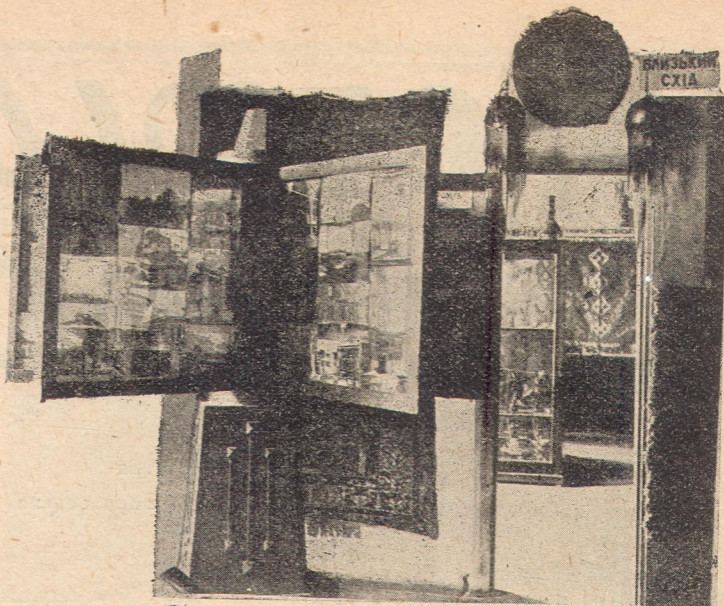
Отже, не зважаючи на деякі хиби, виставка свідчить про народження молодих кадрів—майбутніх мистецьких майстрів нових бойців на культурно-мистецькому фронті.

ВИСТАВКА

„МИСТЕЦТВО СХОДУ“

Зі збірок Харківського Художньо-Історичного Музею
у Всеукраїнській Науковій Асоціації
Сходознавства.

Схід (ми розуміємо, тут і надалі, Далекий і Близький Схід) інакше розуміє мистецтво, ніж Захід. Він не знає ділу на „чисте“ і „прикладне“, „велике“ і „мале“, „ви-
ське“ і „низьке“ мистецтво. Більш того, — мистецтво Сходу
більшого й є — „прикладне“, „мале“ і „низьке“. На ви-
ставці мистецтва Сходу не експонуються „некорисні“ кар-
тини і статуї для естетичного змилювання або прикраси.
Тут виставлені ужиткові речі, що, перше ніж потра-
пити на музейні полиці, задовольняли життєві потреби: на
лими сідали, з келихів пили, шаблями рубалися. Навіть
вільних проявах цього мистецтва, — перських мініатюр, а-
рабських різьбах, — передбачені їхні застосуванні функції:
наприклад ілюстрації орнаментальним розташованням форм під-
креслює плоскість сторінки, найтонші японські вироби з сло-
нової кости — просто гудзики („нетцке“). Не ізольовані від життя

Мистецтво турецьких народів

Створити доцільну і прекрасну річ: хіба це не „велике“
завдання для художника? Чи можна назвати „прикладним“
мистецтво, що органічно входить в життя, що обслуговує всі
його потреби? Хіба не є, навпаки, прикладним ме-
ханічно до життя „високе“, „чисте“ мистецтво, що
не знаходить собі в житті прямого застосування? Тим,
хто проклямає творчість речей (конструктивізм), в чому
повчитися на виставці мистецтва Сходу, — і не тільки
справності та знанню східних майстрів, але й їх
технічному ентузіазмові.

Яке значіння може мати виставка східного ми-
стецтва зокрема для України? Чи не є для нас тут
Схід чимсь безпосередньо до нас недотичним, лише
„екзотикою“, милою серцю обивателя? — Спробуйте
з першого погляду відрізнити турка серед вапорі-
ців на відомій картині Рєпіна.

Коли Павло Тичина почав читати перед турецьки-
ми поетами, що бажали чути музику віршу і мови:

На майдані коло церкви
революція іде.
Хай чабан, усі гукнули і т. інш., —

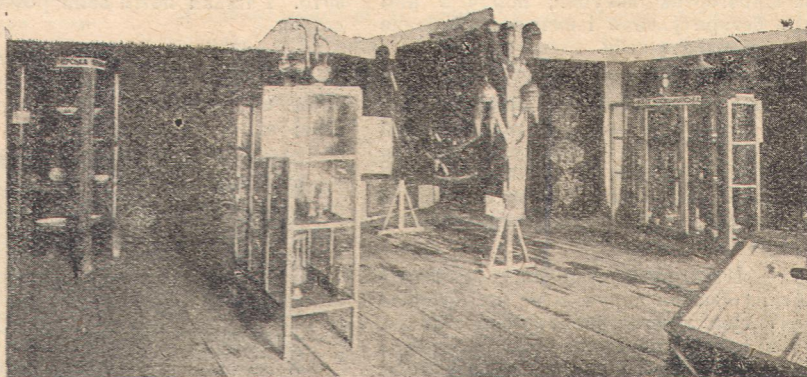
серед присутніх почався рух. Чому? — Бо „майдан“ і „чабан“ —
це ж тюркські слова. Дальше поглиблення на Україні знання

Кімната Далекого Сходу

життєві речі наповнюють елементами мистецтва всі пори по-
туту. Необхідність створити корисну річ приводила до виключ-
ної обізнаності в матеріалі і точного урахунку конструкції.
Цей діловий виробничий ухил східного мистецтва
вирізняє собою те, що, ставлячися з висока до
східного варварства, Захід у мистецтві сам є
стиною Сходу: не досить урахований вплив ми-
стецтва Сходу наявний до наших днів.

Лінія розвитку східного мистецтва — перерив-
иста лінія. Одідичення традицій мистецтва осі-
лих народів тут весь час порушується навалами
кочовників, — і це дає підставу дослідникам гово-
рити за культурні катастрофи, періоди занепаду і
змирання східного мистецтва.

Хто говорить так, не враховує, що з револю-
ційних встрясів східне мистецтво виходило завжди
новим. Культуру можна набути: переможці
кочовники дуже швидко засвоюють собі культуру
зборених і її для себе перероблюють, — і якраз
в часті навали примітивних кочових змичок не дав
мистецтву застоюватися, знижуватися, робитися вузьким мисте-
цтвом на смак двору і знавців. В світлі цього процесу ми
можливо зараз оцінювати — жіночий хвилястий перський
шарунок, мужньо-енергійні гачки геометричного кочовничого
мистецтва турецьких народів.

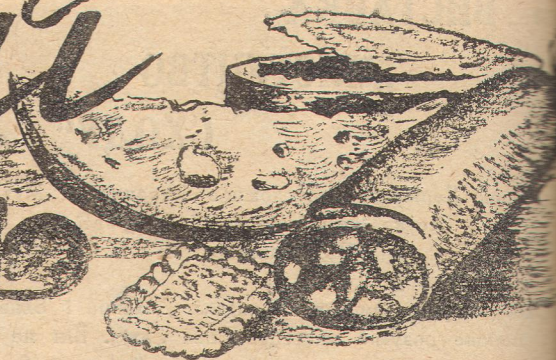

Кімната Близького Сходу

про мистецтво Сходу зробить для нас остільки ж чутними —
турецькі елементи українського рослинного орнаменту, і т. інш.

Вс. Зуммер

Добрый Дядушка

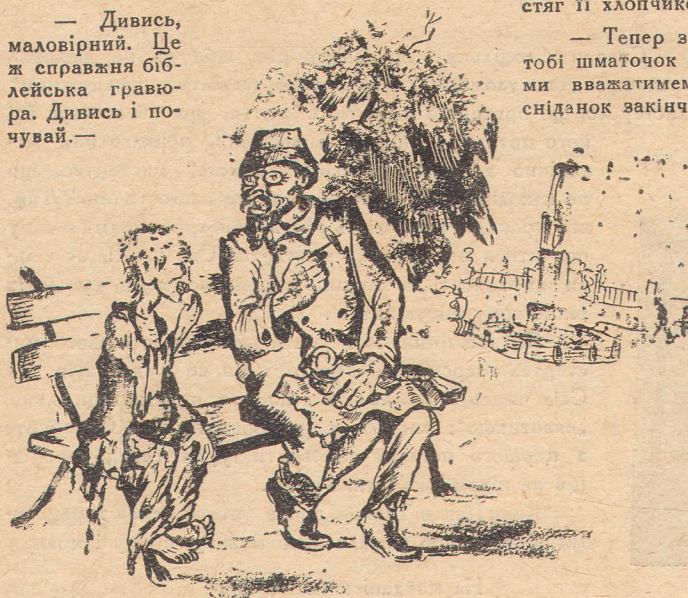

Гумореска Сергія Чмелюва

Малюнки худ. Гороховцева

ПРИВІВШИ мене на одну з алей Університетського саду, Жменя зупинився й урочисто прошепотів:

— Дивись, маловірний. Це ж справжня біблейська гравюра. Дивись і почувай.—

... „Гі, хлопчиську, не поспішай,—мурмотів між тим дідок, виймаючи з пакунку шматок ковбаси“...

Я озирнувся. В декількох кроках від нас, на лаві сидів якийсь сивенький дідок і розгортав пакунки; поруч з ним сидів безпритульний і наче кіт, що бачив сало, облизував губи.

— Ти, хлопчиську, не поспішай,—мурмотів між тим дідок, виймаючи з пакунку шматок ковбаси. Ти все встигнеш покоштувати і цю „варенку“, і сито зі сльозою, і консерви. Я ж ніколи тебе не обділяв, ні. Ну, почни з ковбаски, на, їж на здоров'я,—і дідок дав безпритульному вареної.

— І так, поміть, щодня,—зашепотів Жменя, сідаючи поруч мене на сусідню лаву. Цей дідуган мене прямо дивує. В наш сухий жорсткий час і така ніжна любов до діте! І поміть—це зовсім не подання, а просто подарунок від щирого серця. Дивись.

Коли безпритульний з'їв „варенку“, дідок обережно відчинив консерви і настрикнувши на паличку сардинку прстяг її хлопчикові.

— Тепер з'їж рибки; потім я дам тобі шматочок сиру і одно тістечко і ми вважатимемо твій сьогоднішній сніданок закінченим. Так, Петро.

І ласкаво посміхнувшись, дідок почав поволі зав'язувати пакунки.

— Та-а-а-а—прстяг я.— Це дійсно, щось надзвичайне. Це прямо, як ти кажеш, біблейська гравюра. Ну, а тепер, після сніданку, вони розійдуться до завтрашнього ранку?

— В тому то й річ, що ні,—трохи не скрикнув Жменя.— Цей біблейський оригінал ще з пів години гратиме зі своїм заялосеним улюбленцем у карти або ж грітиметься з ним на сонці. Давай, Петю, каже,

візьмемо соняшну ванну; це, каже, після сніданку дуже пользовито. І тільки потім вони розходяться.

— Це дійсно, щось...—почав було я і зупинився. На алею вибігла в супроводі міліціонера якась жінка і закричала:

— Ось він, сукин син, де. Хапайте його, волоцюгу. Почувши це, безпритульний зробив назвичайне „сальтомортале“ і зник у кущах. Біблейський дідок підвівся з лавки і остовпіло дивився на міліціонера.

— В чому справа, товаришу.

— А в тому,—відповів міліціонер, що ваш хлопчисько зпер у цієї дамочки сумочку з губ-

ною помадою і трояком. Будь до району.

— З якої річі.—обурився дідок. І чому цього шалудивого хлопця зиваєте „моїм“. Нехай він краше вашим.—

— Я не частую його сніданків...—почав було міліціонер, але швидко його перебив.

— А ви гадаєте, я його сукиного на по добрій волі годую? Як би не. Просто тепер підчас цієї спеки всі продукти псуються. От і виходить до чого не доторкнися—всім отрути можна. Так я і вигалав такий засіб: дую раніш цього негідника і якщо годину з ним нічого не трапляється додому і їм сам. От і все.

І коли міліціонер з жінкою біблейський дідок зібрав свої пакушки тильгаючи повз нашої лавки мурмотів: „Ач яке стерво, заробило три ванці і хоч би копійку“.

Не дивлячись на мене Жменя вівся з лавки.

— Ходімо додому. Тут, здається, сирувато.

Масбет - 4/13

... „Ваш хлопчисько зпер у цієї дамочки сумочку з губною помадою і трояком“...

„ПРОДУКТОПЕРЕРАБОТКА“

„Продуктопереработка“ існує на Україні зовсім недавно. Щось з літку цього року. У Москві ж її було організовано з минулого року акційним товариством у складі таких акціонерів як: Наркомторг, МПО, Держрибсиндикат та інш.

Проте функції цієї організації надто корисні для населення, вельми потрібні для держави.

Річ у тім, що основна робота „Продуктопереработки“, переробка харчів, садовини, та городини, а також просування цієї продукції до центральних споживчих районів, особливо робітничих.

„Продуктопереработка“ безпосередньо охоплює некооперованих продуцентів виробників. Це дає велике зменшення собівартості, загальних цін, а головне до споживача центральних районів продукція передається безпосередньо. Безпосередньо до споживача передається продукція центральних робітничих районів СРСР.

Не менш важливою треба вважати роботу щодо постачання України городиною та садовиною, якої по кліматичних умовах на Україні не маємо. Сюди треба віднести—привіз свіжої та консервованої продукції, а саме—сушеної—з Туркестану, Кавказу та Криму. Зараз у плані робіт на найближчий час стоїть організація роздрібних розподільників з підсобними склепами по центральних робітничих районах Донбасу, з приближним оборотом для першого року в 3 міл. крб.

Мета розподільників—просування краму безпосередньо від заготівників до споживача, минаючи всі організації та посередників. Це в значній мірі відіб'ється на цінах краму для робітничого населення.

Особливу увагу „Продуктопереработка“ звертає на віддалені робітничі райони, де кепсько з постачанням. Заготівельний план на 1929-30 рік біля 13 міл. крб. Деякі лишки вивезуть за межі України, які нам непотрібні. Зате з РСФРР завезуть на ту ж таки суму краму, якого у нас немає.

Таким чином зовсім відпадає обвинувачення, що його дехто висуває: ніби „Продуктопереработка“ вивозить продукцію з України. Розподіл іде по лінії держторгівлі та кооперативній—великими договорами з Укртрансспосекцією, Хаторгом та інш. Є чимало договорів з військовими та кооперативними організаціями про постачання їх городиною.

З переробкою в зв'язку з запізненням не дуже вдало. Все ж звичайні консервування, як от капусти огірків, томату-пюре та ін. виконано на 100%. Переробні пункти збудовані у Харкові та інших містах.

На наступний же сезон (за проєктом в 1929-30 році) збудовано буде цілий ряд переробних підприємств з розрахунком випуску продукції на 4 міл. крб.

Харків'янам, без сумніву, якось важко уявити те значіння, що його має Продуктопереработка в очах робітничого населення далеких закутків.

У Харкові не погано працює Церобкооп. Та не дивлячись на це, крамнички „Продуктопереработки“ на Комунальному ринкові користуються чималою популярністю.

Проте, той хто хоч раз був у Донбасі, хто бачив з яким задоволенням висловлюють свою думку про „Продуктопереработку“ шахтарі та металісти, той напевне кине песимізм і радо вітатиме нову роботу на Україні „Продуктопереработки“.

Мешканцві столиці або великого міста не так легко собі уявити, що визначає своєчасне постачання харчів для робітників далеких закутків.

Десь за багато верстов від центрального міста, в далекій копальні, на закинутому в далечині заводі—крамнички „Продуктопереработки“ атакуються шахтарями та металістами.

Завдяки городині та садовині, що скрізь по цих крамничках, робітники Донбасу готують їх на зиму, й таким чином одриваються від горілки, бо вдалі жінки забирають вперед гроші, купуючи і урід городину.

Так мимоволі може „Продуктопереработка“ веде ще й культурну роботу, крім своєї безпосередньої—постачання харчами.

Госуд. Акц. Общество
„ПРОДУКТОПЕРЕРАБОТКА“

Украинская контора
Харьков, ул. К. Либкнехта №17/19
Тел. № 20-17.

ВУФКУ

ВУФКУ

Закінчено поставу фільму

в 6-ти частинах

„ЕКСПОНАТ З ПАНОПТИКУМУ“

За сценарієм **К. Кошевського**

Постава режисера **Г. Стабового**

Оператор **Б. Завелев**

Художнє оформлення **В. Мюлера**

В ГОЛОВНИХ РОЛЯХ:

Г. Мещерська

С. Свашенко

О. Харламов

Є. Швець

І. Ельворті

ВУФКУ

ВУФКУ